

Evästä pöytään Hankesuunnitelma

Kainuun hyvinvointialue
30.8.2023
päivitetty 7.2.2024

Sisällys

1	Hankkeen tarve.....	3
2	Kohderyhmä	4
3	Hankkeen tavoitteet	4
4	Toteutus.....	4
4.1	Aikataulu.....	4
4.2	Toimenpiteet.....	4
5	Tuotokset, tulokset ja vaikutukset	5
6	Hankkeen hallinnointi.....	5
6.1	Hankkeen toimijat ja organisoituminen.....	5
6.2	Hankkeen resurssit	6
6.3	Viestintä.....	6
6.4	Seuranta ja arviointi	6
6.5	Riskit ja niihin varautuminen	6

1 Hankkeen tarve

Avustusta tarvitaan tukemaan yhdistysten ruoka-aputoiminnan järjestämistä Kainuussa. Ruoka-apu toiminnalla vastataan ruoka-apua tarvitsevien ihmisten fyysisiin, psyykkisiin ja sosiaalisiin tarpeisiin. Ruoka-aputoimintaa toteuttavat järjestöt ovat itsekin vähävaraisia, eikä niillä ole yhdistykselle tuottavaa liiketoimintaa tai muuta tulolähdettä. Ruoka-apu.fi tekemän selvityksen mukaan Kainuussa vain 50 % kunnista löytyy ruoka-apua tarjoavia yhdistyksiä ([Lähes neljännes Suomen kunnista vailla ruoka-aputoimintaa – Ruoka-apu.fi](#)) ja on näin tilastollisesti huonoimmasta päästä ruoka-aputoiminnassa.

Tiedossa oleva suurin toimija on Kajaanin työvoimayhdistys ry., joka on tuottanut vakiintunutta ruoka-aputoimintaa vuodesta 2021 lähtien valtakunnallisen työttömien keskusjärjestön Eväitä elämälle -hankkeen avustuksen avulla. Vuonna 2022 yhdistys jakoi noin 3000 ilmaista aamiaisannosta hankkeen avulla. Toiminta on vaarassa lakata ilman yhdistyksen saamaa avustusta vuonna 2024. Työvoimayhdistys tuottaa jäsenilleen hyvin paljon myös muuta sosiaalisen kanssakäymisen ja kokonaisvaltaisen hyvinvoinnin edistämisen tukea mm. erilaisten ryhmämuotoisten toimintojen kautta sekä ohjaamalla ja opastamalla ihmisiä erilaisissa asioissa. Yhdistyksen toiminnalla on suuri merkitys sosiaalisen yhteisöllisyyden edistämisessä. Muuta toimintaa yhdistys tuottaa eri hankkeiden kautta. Yhdistys myös tuottaa kuntouttavan työtoiminnan ja sosiaalisen kuntoutuksen palveluita.

Tämän hetken tiedon mukaan alueen kuntakohtaisten yhdistysten tilanne hävikkiruuan jakelussa on seuraava:

- Hyrynsalmella ei ole vakituista jakelua
- Kajaanissa jakelua toteuttavat Työvoimayhdistys ry aamiaistarjoilulla sekä Päiväkeskus ry aamupalan ja ruokailun toteuttamisella sekä jakamalla päiväystuotteita kaksi kertaa viikossa. Kajaanin kaupunki tukee Päiväkeskuksen toimintaa.
- Kuhmossa kaupungin Terva-asuntojen Lähiötupa yhteistyössä Kuhmon Työvire ry:n kanssa tuottaa vakiintunutta ruoka-aputoimintaa
- Paltamossa, ei tietoa
- Puolangalla SPR:n paikallisosasto ja mahdollisesti helluntaiseurakunta satunnaista toimintaa
- Ristijärvellä, ei tietoa
- Sotkamossa helluntaiseurakunta järjestää mahdollisuuksien mukaan kerran kuussa ilmaisen ruuan vähävaraisille
- Suomussalmella helluntaiseurakunta jakaa apua perjantaisin leipäkirkko ja hartaus tilaisuuksissa

Koska hyvinvointialueella ei ole tiedossa kaikkien kuntien yhdistysten ruoka-aputoiminnan tilanne, haemme avustusta siten, että pystyisimme jakamaan avustusta muidenkin kuntien yhdistyksille asian selvittyä. Saatu avustus on pieni, todennäköisesti avustusta ei voida jakaa mahdollisille uusille hakijoille.

Hankkeen avulla voidaan vahvistaa alueen toimijoiden yhteistyötä kestävästä kiertotalouden, osallisuuden sekä terveyden ja hyvinvoinnin edistämisen teemoissa.

Ruoka-apu hankkeen tarve tulee esille myös tilastoissa: Kainuun hyvinvointialueella kunnan yleinen pienituloisuusaste on suurempi kuin koko maassa vuonna 2021 tilaston mukaan (Sotkanet).

Hankkeella ei arvioida olevan haitallisia kilpailuvaikutuksia.

Hankehakemuksen jälkeen on saatu tieto, että Kainuun eri toimijat ovat saaneet valtakunnallisten toimijoiden kautta jaettavaksi ns. ruoka-apukortteja. Kortteja jakavat SPR:n Hyrynsalmen, Kajaanin, Puolangan ja Suomussalmen osastot, Helluntaiseurakunnat Paltamossa ja Suomussalmella sekä Evl. seurakunnista mm. Kajaani ja Kuhmo. Tämä asia tuo helpotusta ruoka-apu tarpeeseen alueella.

2 Kohderyhmä

Ruoka-avun kohderyhmänä ovat vaikeassa tai heikoimmassa asemassa olevat, vähävaraiset ja köyhät kansalaiset.

3 Hankkeen tavoitteet

Vahvistaa kuntien alueella tapahtuvaa ruoka-aputoimintaa ja sen kiinnittymistä alueella tapahtuvaan, osallisuutta edistävään ja eriarvoisuutta, köyhyyttä, syrjäytymistä ja syrjintää vähentävään hyvinvointityöhön hyvinvointialueella ja alueen kunnissa.

Koota tieto Kainuun alueen ruoka-aputoimijoista, integroida toimijat sekä suunnitella toiminnan jatkuminen ja toiminnan koordinointi vuoden 2024 jälkeen. Hankkeella tuetaan ruoka-aputoimijoiden tavoitteellista yhteistyötä yli kuntarajojen.

4 Toteutus

4.1 Aikataulu

Hanke toteutetaan ajalla 1.12.2023 – 31.12.2024

4.2 Toimenpiteet

Joulukuu 2023: Päätös avustuksesta, avustuksen jakamisen koordinointi ja hallinnoinnin organisoiminen. Toiminnan käynnistäminen ja viestintä asiasta.

Vuosi 2024: Ruoka-aputoiminnan toteuttaminen (yhdistykset), seuranta ja arviointi (hyvinvointialue). Yhteistyö alueen keskuskaupungin Kajaanin, Kainuun muiden kuntien sekä Kainuun maakuntaliiton kanssa toiminnan jatkumisesta. Yhteistyö alueen yhdistysten sekä elinkeinoelämän kanssa. Luodaan yhteistyö ja toimintamalli ruoka-aputoiminnan ja hyvinvointialueen aikuisten sosiaalityöhön ja rakenteellisen sosiaalityön käytäntöihin.

Hankkeessa tehdään yhteistyötä Kirkkopalveluiden [Ruoka-apu.fi](https://www.ruoka-apu.fi) -toiminnan kanssa. Yhteistyö sisältää verkostoyhteistyötä, asiantuntijaosaamisen vaihtoa ja viestinnällistä yhteistyötä. Hankkeen toimijat ilmoittavat ruoka-apatapahtumistaan Ruoka-apu.fi-palvelussa. Hyvinvointialue hyödyntää [Ruoka-apu.fi](https://www.ruoka-apu.fi):hin kertyvää seuranta- ja tilastotietoa ruoka-aputoiminnan kehittämistyössä sekä kannustaa toimijoita raportoimaan toiminnastaan palvelun kautta. [Ruoka-apu.fi](https://www.ruoka-apu.fi) antaa konsultaatiotukea ja tuottaa yhdessä hankkeen kanssa ajankohtaisia ja hyödyllisiä sisältöjä alueellisiin verkostotapaamisiin. [Ruoka-apu.fi](https://www.ruoka-apu.fi) osallistuu hankkeen eri työryhmiin. Ruoka-apu.fi on hankkeen mahdollisen ohjausryhmän jäsen. Lisäksi tehdään yhteistyötä muiden valtakunnallisten ruoka-aputoimintaa kehittävien järjestöjen kanssa.

Kajaanin työvoimayhdistys ry:n ruoka-aputoiminta: Liitteenä 1. on Kajaanin työvoimayhdistyksen kuvaus vakiintuneesta ruoka-aputoiminnastaan. Ruoka-aputoimintana toteutetaan ilmainen aamiainen (tämä avustus) sekä lounas pienellä maksulla. Ruoka-aputoimintaa jatketaan nykyisen toimintamallin mukaisesti vuonna 2024 rahoituksen varmistuttua.

Toimenpiteet toteutetaan Kajaanin työvoimayhdistys ry:n kanssa. Pienemmät toimijat, Puolangan SPR ja Kuhmon Lähiötupa/Työvire totesivat, että heille tuleva avustus summa on pieni ja aiheuttaa todellisuudessa paljon työtä ja mahdollisesti ylimääräisiä kustannuksia kirjanpidollisten vaatimusten, sekä Kuhmon työvireen/Lähiötuvalla Ruoka-apu.fi sivuston käyttämisen vuoksi. He ovat ilmoittaneet hankepäätöksen läpikäymisen jälkeen, että he eivät ota avustusta vastaan ja näin ollen irtautuvat hankkeesta. Vaikka ko. toimijat irtautuvat tästä toiminnasta, kuntien alueella toteutetaan hävikkiruoan jakelua entisellä tavalla ja kuntalaisten tilannetta helpottavat kuntien alueille saadut ruoka-apukortit.

5 Tuotokset, tulokset ja vaikutukset

Tuotokset: yhdistysten toteuttamat ateriapalvelut ja muu jaettu ruoka-apu

Tulokset:

- Vuokra-, kalusto- ja kuljetuskustannusten kattaminen mahdollistaa ja parantaa vapaaehtoisten sitoutumista ruokajakoon, kasvattaa ruoka-avun määrää, parantaa tilojen käyttöä, hygieniää, työskentely- ja odotustiloja, kylmäketjun toimivuutta ja kuljetuksilla saadaan ruoka-apua myös ulotettua avuntarvitsijoille, jotka eivät ehkä itse kykene saapumaan jakopaikoille.
- Heikoimmassa asemassa olevien kansalaisten kokonaisvaltainen hyvinvointi ja terveys säilyvät, kun yhdistykset voivat vastata kansalaisten tarpeisiin.
- Hyvinvointialueen rakenteellisen sosiaalityön työmuodot kehittyvät ja yhteistyö järjestöjen kanssa syvenee.
- Hyvinvointialueella toimivien ruoka-aputoimijoiden yhteistyö lisääntyy ja syvenee

Vaikutukset: (eivät toteudu hankkeen aikana, vaan ovat pitkän aikavälin vaikutuksia)

- heikoimmassa asemassa olevien yhteiskunnallinen osallisuus vahvistuu

6 Hankkeen hallinnointi

6.1 Hankkeen toimijat ja organisoituminen

Valtionavustusta haetaan Kainuun hyvinvointialueelle. Kainuun hyvinvointialue muodostuu 8 kunnan alueesta: Hyrynsalmi, Kajaani, Kuhmo, Paltamo, Puolanka, Ristijärvi, Sotkamo ja Suomussalmi. Kunnat ovat eri suuruisia ja niissä on hyvin erikokoiset ja resurssiset yhdistystoimijat toimijoina.

Valtionavustusta hallinnoi Kainuun hyvinvointialue, hyvinvointialue jakaa avustuksen Kainuun kuntien ruoka-aputoimintaa toteuttaville järjestöille: Työvoimayhdistys ry Kajaani.

Hyvinvointialueella on oma sähköinen kirjanpitojärjestelmä ja vahva kokemus hankkeiden taloushallinnon toteuttamisesta. Hankkeelle avataan oma erillinen kustannuspaikka.

Yhdistyksiltä vaaditaan heidän kirjanpitoonsa pohjautuvan, hankkeen mukaisesti eritellyn kirjanpidon hankkeen kustannuksista. Avustus maksetaan yhdistyksille toteutuneiden kulujen mukaisesti jälkikäteen, mutta mahdollisimman nopealla aikasyklillä.

6.2 Hankkeen resurssit

Kainuun hyvinvointialue hakee avustusta 33 300 €. Summasta 10 % ohjataan toiminnan koordinoijan palkkauskustannuksiin hyvinvointialueella. Avustuspäätöksen mukaan Kainuun hyvinvointialueelle on myönnetty valtionavustusta 24 390 €. Summasta 10 % ohjataan toiminnan koordinoijan palkkakustannuksiin hyvinvointialueella. . Avustettavia yhdistyksiä on hakemuksen tarkentamisvaiheessa yksi. Järjestön kustannusarvio vuodelle 2024 oli 26 000 €, siirrettävä avustus 21 951 €. Liitteenä tarkennettu talousarvio.

6.3 Viestintä

Hankkeen pääviesti: Evästä pöytään. Kaikilla on oltava mahdollisuus riittävän terveelliseen ravitsemukseen. Kestävän kehityksen ja kiertotalouden edistäminen hävikkiruuan jakelulla tukee ihmisten terveyttä ja kokonaisvaltaista hyvinvointia. Yhteistyössä on voimaa tavoittaa mahdollisimman monenlaisia kansalaisia ruoka-avun piiriin.

Viestinnästä vastaavat hankehallinnoija sekä avustusta saavat yhdistykset. Viestinnässä hyödynnetään alueen ilmaisjakelulehtiä sekä some-alustoja. Myös hyvinvointialueen verkkosivuilla viestitään asiasta.

Viestinnän kohderyhmänä ovat kainuulaiset.

Avustusta saavat yhdistykset käyttävät jo tai sitoutuvat käyttämään Ruoka-apu.fi -sivustoa ruoka-avun ilmoittamisessa.

6.4 Seuranta ja arviointi

Hanketta seurataan ja arvioidaan aktiivisesti hankkeen ajan itsearviointina. Osan arvioinnista suorittaa Kainuun hyvinvointialueen aikuisten sosiaalityön työntekijät osana rakenteellista sosiaalityötä kunnittain. Seurannassa mitataan ruoka-aputoiminnalla tuotettujen aterioiden määrä / asiakkaiden määrä sekä toiminnan vaikuttavuutta / asiakkaiden tyytyväisyyttä. Seurannassa hyödynnetään myös Ruoka-apu.fi sivuston antamia tilastoja. Seurannassa arvioidaan myös rahoittajan edellyttämien ehtojen täyttymistä.

6.5 Riskit ja niihin varautuminen

Riskin kuvaus	Seuraus, jos riski toteutuu	Toimenpiteet riskin poistamiseksi tai pienentämiseksi	Vastuutaho (ohjausryhmä, projektipäällikkö, hanketyöntekijä...)
Yhdistys ei kykene toteuttamaan ruoka-apua sovitulla tavalla	Avustusta jää käyttämättä. Asukkaat eivät saa tarvitsemaan ruoka-apua	Avustusten käyttöä seurataan ja tuetaan yhdistystä toteuttamaan suunnitelmansa.	Hyvinvointialueen sosiaali- ja perhepalvelut, hankkeen hallinnoija

Avustusta käytetään rahoituspäätöksen vastaisella tavalla	Avustuksen takaisinperintä. Avustusta jää käyttämättä.	Avustuksen takaisinperintä. Ilmoitus väärinkäytöksestä rahoittajalle	hankkeen hallinnoija
Pienissä kunnissa ei ole ruoka-aputoimintaa toteuttavia yhdistyksiä	Alueellinen tasavertaisuus ei toteudu	Ruoka-aputoimintaan innostaminen ja sen merkityksen informoiminen yhdistyksille, kunnille sekä elinkeinoelämälle	ruoka-aputoiminta toteuttavat yhdistykset, kunnat, hankkeen hallinnoija

Liite 1. Kajaanin työvoimayhdistyksen ruoka-apu toiminta

Ruokala Eines on yhdistyksen keskeinen toiminto ja tarjoaa työllisyydenhoidon palveluita ja työtoimintapaikkoja samalla, kun se palvelee asiakkaita ilmaisilla aamiaisilla ja edullisella lounaalla.

Ruokalatoiminnalla on erittäin suuri sosiaalinen ja kansanterveydellinen merkitys. Toiminta ehkäisee syrjäytymistä sekä mahdollistaa vähävaraisille ravitsevan aterian edulliseen hintaan. Riskiryhmään kuuluvilla asiakkailla (alkoholi-, peli- ja huumeriippuvaisilla, yksinäisyydestä kärsivillä) aamiainen normalisoi päivärytmiä, he saavat kupillisen ilmaista kahvia ja aamiaisesta tulee sosiaalinen toimintatapa. Jotkut asiakkaat jäävät odottamaan ruokalan lounasta. Kun tarjotaan valmista aamiaista, ihmiset syövät terveellisesti (kaurapuuro, juusto jne.) Meidän mielestämme, jos henkilö lähtee kotoa aamiaiselle vahvistaa sitä ajatusta, että ruokaa menee todella tarvitseville.

Ruokala Eines on avoinna arkisin klo 8–12. Ilmainen aamiainen tarjotaan vähävaraisille klo 8–9:30 ja edullinen lounas on tarjolla klo 10–12 (ei ole osa ruoka-apuhanketta). Vuodesta 2021 lähtien ruokala on yhteistyössä Kajaanin seurakunnan kanssa toteuttanut ilmaisia lounaita myös syrjäytymisvaarassa oleville nuorille.

Ruokala on alkanut hyödyntämään vuoden 2022 aikana kasvavassa määrin Kajaanin kaupoilta saatavaa hävikkiruokaa, jota hyödynnetään sekä ruoan valmistuksessa että jaetaan asiakkaille sellaisenaan. Ruokala toimii aktiivisesti ruokahävikin vähentämiseksi myös muissa päivittäisissä toiminnoissaan.

Ruokalan henkilökunta hakee hävikkiruokaa paikallisista kaupoista 7 päivänä viikossa.

Toiminnassa on myös muita matkakuluja mm. käynti kaupoissa, joista haetaan aamiaisia varten kertakäyttöiset hanskat, myssyt, mausteet, pesuaineet, käsidesi, roskapussit. WC- paperi, lautasliinat. (seurataan mainoksia ja ostetaan edullista)

Yhdistys kustantaa omilla varoilla aamiaisille: kahvi, teet, kaakao, hieno- ja palasokeri, puurohiutale.

Hävikistä saadaan yleensä: leipää, leikkeleitä, juustoa, maitoa, kananmunaa, pullaa, hedelmiä, margariinia, mehua, jogurttia, joskus grillimakkaraa, kalaa ja lihaa.

Ruokalaemäntä tarkistaa hävikkiruoan ja koulutettu henkilökunta valmistaa aamupalaa emännän kanssa. Jos on kananmuna ja grillimakkaraa, niitä paistetaan tai keitetään, päivittäin keitetään puuro, kahvi ja tee. Ruoka laitetaan esille seisovalla pöydällä, asiakkaat itse laittavat lautaselle ja ottavat juomat.

Ylimääräinen hävikki jaetaan aamiaisen jälkeen asiakkaille.

Ruokailujen toteutumisesta vastaa ruokalan emäntä. Ruokalan tiloissa on maitokylmiö, vihanneskylmiö, lihakylmiö, pakastehuone ja erillinen pakastin. Myös on kylmäaltaat salaatile ja juomille.

Aamiaisista tiedotettiin yhdistyksen omien kanavien lisäksi valtakunnallisella Ruoka-apu.fi-sivustolla.

Asiakasmäärät:

aamiainen 2022	2980 hlö/annosta
aamiainen tammi-kesäkuu 2023	3900 hlö/ annosta
Lounas 2022	9600 hlö/ annosta
Lounas tammi-kesäkuu 2023	7800 hlö/ annosta

Muiden yksittäisten, yhteistyössä toteutettujen tapahtumien kautta oli jaettu 260 annosta ruoka-apua.

Kajaanin seurakunnan ja Kansanpirtti ry:n kautta vuonna 2022 oli jaettu 120 kpl. ruokalippuja vähänvaraisille kajaanilaisille.

Yhdistyksen talous:

Yhdistyksen palkanlaskenta, laadinta sekä muut taloushallintoon liittyvät tehtävät, kuten rahaliikenne ja tilitysasiat hoidettiin yhdistyksen toimistossa. Puuking Oy on laatinut kirjanpidon, tilinpäätösasiakirjat ja veroilmoituksen.

Valtakunnallisen työttömien keskusjärjestön Eväitä Elämälle hankkeelle (ruoka- apu kustannukset) on oma kustannuspaikka. Yhdistys noin 3 kertaa vuodessa laskuttaa Keskusjärjestöä, laskuun liitetään tositteet ja näin avustuksella korvataan ruoka-apu kustannuksia.

Avustushakemuksen kuluerittely erillisellä talousarvioliitteellä

Avustushakemuksen kuluerittely erillisellä talousarvioliitteellä